RESPONSIO

LAVRENTII CASTELLANI

PATRITII ROMANI

AD EXPOSTVLATIONEM FRANCISCI VIETAE

Aduersus Christophorum Clauium.

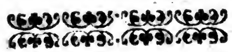
ROMAE,

Apud Aloysium Zannettum. 1603.

SVPERIORVM PERMISSV.

RESPONSIO LAVRENTII CASTELLANI PATRITII ROMANI

Ad Expoſtulationem Franciſci Vietæ aduerſus Chriſtophorum Clauium.

PRAEFATIO AD LECTOREM.

RANCISCVS VIETA *audacter ſane, ſuum quoddam Calendarium cum toti mundo pro Gregoriano vellet obtrudere, cum diplomate Gregoriano, nullius hominis ad id auctoritate quæſita, éuulgauit. Vt vero accepit, Chriſtophorum Clauium, virum & doctrina, & pietate inſignem, in ſua declaratione Calendarij Gregoriani palam omnibus facere velle, quæ ex eius commentis abſurda conſequantur, ſiue vt Clauium deterreret ab incepto, ſiue quod ſolidam, & firmam rationem concutiendo, ſua figmenta ſperaret poſſe fulciri; Expoſtulationem aduerſus illum indigniſſimam edidit. Mihi quidem nihil agere aliud videtur, quam vt Calendarij Gregoriani auctoritatem funditus tollat. Idcirco primum quidem, opus in quo viri præſtantiſſimi ex toto prope terrarum orbe aduocati, totum ferme decennium laborarunt, Pontificia auctoritate approbatum, ab omnibus iam Populis receptum, vni Clauio adſcribit: magnam quidem laudem, ſi hac ille indigeret. Deinde vt Calendarium euertat, Clauij auctoritatem labefactare conatur. Hanc igitur ego Expoſtu-*

lationem vt legi, ſtomachatus ſum, nec facere potui, quin breuiter ad illius capita reſponderem; non ſolum quia id à me mea erga Chriſtophorum Clauium magiſtrum meum obſeruantia poſtulabat; ſed plane, quia videbam rem ad mores Chriſtianos, & pacem publicam pertinere. Quis enim ferat viro maxime pio, deque bono communi optime merito adeo acerbe, eoque conſilio obtrectari, vt eius imminutio auctoritatis in detrimentum, & Religionis, & publicæ vtilitatis cedat? Quod ſi quid in Calendario Liliano Vieta habuit, quod non probaret, proferre tum debuit, cum à Gregorio xiij. ad Chriſtianos Principes, ac ſimul ad Henricum iij. Galliarum Regem miſſum eſt, vt à ſuis Mathematicis inſpici, expendique iuberent, illudque reciperent, niſi meliora ipſi attuliſſent. Cur nunc tandem exiſtit, cum 20. annorum vſu, tam longè lateque ſparſum eſt, tamque altas egit radices? atqui ſi vel nunc tandem aliquid didicit, quod ſolus ſcire non poteſt, cur non bene agit, vt par eſt bonos iiſque ad quos ea ſpectat, expendere, & comprobare, proponit? Sed repente ſuis commentis Calendarij vere Gregoriani nomen imponit, & Gregorianum diploma præfigit? Verum, quam multa ex illo eius pſeudocalendario abſurda conſequantur, apertiſsime Clauius oſtendit. Ego, vt dixi, ad Expoſtulationem reſpondebo, & ipſam totam interſeram. Certus enim ſum non tam ex mea reſponſione, quam ex ipſamet Expoſtulatione compertum omnibus fore, Vietam hac in re nullius duci ſtudio bonæ rei. Atque vt à reſponſione diſtinguatur, maioribus characteribus Expoſtulationis verba figurabo. Sic igitur exorditur.

Accuſaui iamdudum Chriſtophorum Clauium

Vere ne ait Vieta, Chriſtophorũ Clauium à ſe accuſatum? ſi enim reuera accuſauit, primum debuit dicere, apud quos accuſarit, & quãdo. deinde num recepta accuſatio ſit: præterea cur ferant Principes eum, qui reus eſt, contra diuinum, humanumque ius facere. Sin autem nulla fuit accuſatio legitima, imo vero nulla fuit omnino, quid opus fuit inferius & Canonem, & Rubricam citare? Vieta qui profitetur à ſe cæleſtium motus orbium optime conciliatos, explicet qua ratione ſua hæc pauca verba conueniant; vtque illic Calendarium nouum, ita nouam hic Dialecticam cudat, ſi placet.

De corrupto Calendario Romano.

Grauiſſimum ſane crimen eſt, id corrumpere, quod vt ſyncerum conſer-

conseruaretur, tantopere semper à summis Pontificibus & Concilijs, & vniuersa Catholica Ecclesia laboratum est, ac merito laboratum: si enim Calendarium vitiosum est, & humanarum, & diuinarum rerum ordo, & tempestiuitas perturbatur. Sed huiusmodi crimen Calendarij Romani corrupti, in Clauium, an in Vietam cadat, ipsa Calendarij explicatio demonstrat. En autem vt Clauio tribuit confectionem Calendarij Gregoriani. Quamuis enim vnius Clauij nomine sapientes omnes, qui in eo conficiendo desudauere, & Principes omnes, ac populos, qui recepere, accuset ac damnet; neque id ipse ignoret: tutius tamen, ac certius putat à se omnes pariter vulneratum iri, si ictum in vnum intendat.

Quam enim diuinum, & augustum est Gregorianum de anni restitutione diploma, tam profana, & infelix est Gregoriani diplomatis Clauiana executio, defensioque.

Ergo cum Clauius Calendarium corrupisset, Gregorius xiij. P. M. diuinum augustumque diploma condidit, quo Calendarium illud corruptum à Clauio Ecclesiæ vniuersæ proponeret amplectendum. An id ausus est Clauius, quod Vieta? & Pontificium diploma, inscio Pontifice, Calendario à se corrupto præfixit? & felicior in malo facinore fuit Clauius, quam Vieta in bono? qui in Curiæ totius, totque excellentium Astronomorum, qui vndequaque accersiti fuerant, & ipsiusmet Gregorij oculis, cum diuinum augustumque diploma corrupto Calendario præposuit, assequutus est, vt orbem terrarum vniuersum, vrbem refertissimam & curiosis, & acribus inspectoribus, ipsum Pontificem cautissimum, & oculatissimum lateret: quod nunc assequi tam longe positus, tam omnibus alia agentibus, in correcto à se Calendario, vt ait, Franciscus Vieta non potuit? Num diploma illud Gregorius in incertum condebat: & olim quandoque nasciturum Calendarium comprobabat? ac veluti subscriptam paginam Vietæ tradebat, vt post tam multos Pontifices, viuo & Dei Ecclesiam sanctissime felicissimeque administrante Clemente, & plurima ad pristinam pietatis normam emendante, ipso plane inscio, Gregorius quidam Vieta in Gallijs Calendarium emendaret? O Mathematicum hominem, qui hæc qualia sint, vel non videt, vel putat quemquam hominum sanum fore, qui non videat.

Sosige-

Sosigene vſus erat Gregorius Aloyſio Lilio, cuius fato præ-repti aduerſaria cum non intelligeret Clauius, deprauauit miserè,& in contemptæ Religionis crimen incidere maluit, quocumque periculo ſubuerſurus omnia, quam rerum imperitus videri.

Qui nam, rogo, ſunt famoſi libelli, ſi hæc Expoſtulatio eſt? Sed hic bonus vir ſemper ibidem hæret: quo facilius Calendarij Gregoriani auctoritatem euertat, eius compoſitionem totam Clauio affingit. Verum licet ipſe diſſimulet ſcire ſe, qui viri ad illud opus operam contulerint, non idcirco alij ignorant. Notiſſimum enim eſt, & memoria adhuc ſuperſtitum, & literarum monumentis celebre, interfuiſſe correctioni Calendarij permultos, & præſtantiſſimos Mathematicos, ac præ cæteris interfuit Antonius Lilius rerũ Mathematicarũ egregie peritus, Aloysij frater germanus, qui inde vſque ab initio fratrem in conſcribendo eo libello adiuuerat: nihilo minus mentis Aloysij hac in re conſcius, quam ipſemet Aloyſius. Itaque cum ijs conſultationibus, quæ de correctione anni habebantur, is & permulti alij intereſſent: ſi quæ Clauius in Aloysij aduerſarijs nõ intellexiſſet, explicare poterant: nec paſſuri vllo modo erant, (niſi eos aut plane impios Vieta, aut ſtipites putet) ab vno homine ad imperitiam ſuam obtegendam ſubuerti omnia. Quamquam facile eſt animaduertere, Clauius ne, qui vſum Eccleſiæ antiquum retinens, tantum ea explicat, quæ in hominum doctiſſimorum conſeſſu decreta fuere, & Pontificia Gregorius auctoritate ſanciuit: an Vieta ſubuertat omnia, qui inauditum anni principium, & alia noua inducens ſuæ temeritati quocunque periculo à Gregoriano diplomate patrocinium quærit.

De ipſius in Mathematicis rebus, & Theologicis peritia, vel imperitia, nihil ad me attinet pronunciare. Pronunciabo, neque perperam, ſi neceſſe habuero. Sed qualiſcumque ſit Mathematicus, falſam periodum Lunarem induxit ad Epactarum æquationem.

Extant multa Clauij opera, quæ qualis eius doctrina ſit, oſtẽdunt. Pronunciet idipſum quantumlibet Vieta, dummodo pro ſua dignitate, non perperam. Nam hic quidem dum comminatur, olim ſe, ſi neceſſe habuerit, non perperam pronunciaturum, interim cum nullo modo nec

do nec necessarium, nec aquum sit, perperam pronunciat. Non enim falsa est ea Lunaris periodus, neque Clauius induxit, sed à Ptolemaeo, Alphonso, Copernico, & alijs accepit, quod Mathematicus excellens ignorare non debuit. Sed more institutoque suo Vieta, quae bona sunt, à se facilius, in Clauium deriuata, quam in suis fontibus, vitiari putat posse.

Synodos in panselenis, aliquando collocaturus, & panselenos in Synodis. Quod si quomodo est errare, est abs paroemia τὸ παράπαν τῆς ὁδοῦ cum panseleni mediae medijs synodis opponantur ex diametro οὐ ψευδωνύμως.

Iam diu antequam Vietae liber exiret, optime vidit Clauius incommodum illud in aequatione Epactarum Liliana contingere, quod non ob periodum lunarem accidit, vt falso criminatur, cum ea periodus veterum Astronomorum sit, & quam etiam ipsemet Vieta vsurpat. Verum id incommodum tandem futurum est post longissimum tempus: simulque rationem praescripsit Clauius, qua illi sit occurrendum, aequationemque Lilij correxit. At Vieta in idem plane incurrit, nec sentit errare se τὸ παράπαν τῆς ὁδοῦ, *nec remedium vllum affert: immo vero cum paraemias norit, non veretur alienis offendi verrucis, qui propria habet tubera, aut, ne illud in se conijciatur,* ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἕλκεσι βρύων.

Et qualiscumque sit Theologus, profanum anni ad solemnia principium adsumpsit, ex quo sequuta est absurda Epactarum ordinatio, & iniqua, & prodigiosa mensium partitio, Neomenia Paschali ab alijs legem accipiente, ἄνω ποταμῶν ἱερῶν. cum vera Theologia à verbo Dei, & Beatis Patribus accepta, non etiam, vt Adiaphoristae censent, Hebraea, & superstitiosa, eo ipsomet adsertore, doceat mensium primum esse Nisan dignitate, & ab eo renouanda anni solennia, ac idipsum Ethnicae religionis cultores in suis peragendis sacrorum ritibus suboluisse, non sine magno verae religionis nostrae mysterio, quod nefas fuit contempsisse.

Principium anni, quo nunc Ecclesia vtitur, profanum nec debet dici,

dici, nec est. Illud enim est, quo post Nicænum Concilium vsa est semper: exque eo recte in Calendario Epactæ ordinatæ sunt: neque vllam siue iniquam, siue prodigiosam partitionem Gregorius xiij. approbauit. Neque Collegium illud doctissimorum hominum, qui ad anni restitutionem coniuncta opera, & industria feliciter collaborarunt, contempsit primi mensis paschalis ab 8. die Martij inceptionē, cum id optime nosset à Nicænis Patribus, quos duces sequebatur, obseruatum. Sed inde Cycli ordinationem incohoare noluit, quia nulla necessitas postulabat. Et illi ipsi Nicæni Patres hoc contempsere, cum diei 8. Martij non aureum numerum 1 sed 16. adscripserint; præsertim cum Cyclus à qualibet Epacta incipere possit, ac proinde etiam à xxiij. diei 8. Martij ascripta in Calendario Gregoriano. Quid est autem tot seculis ex vno deductum fonte annorum cursum nunc aliunde euocare, nisi ad antiquitatis contumeliam ἄνω τοὺς ποταμούς, vel quod item non licet, fluminis alueum detorquere?

Ergo falsæ periodo Lunari Clauianæ veram, ac vere Lilianam, & Gregorianam opposui.

Periodus illa, vt dixi, nec est falsa, nec Clauij, quam Lilius quoque recepit, & Gregorius cōfirmauit. Immo, neque Franciscus Vieta aliā periodum lunarem agnoscit; vt mirum sane sit, hunc Correctorem asserere, se Periodo Lunari Clauianæ, hoc est, ei, qua ipse quoque vtitur, veram, ac vere Lilianam, & Gregorianam opposuisse. At is non periodo lunari aliam periodum, sed solum Calendario Gregoriano falsum ac vere Vietæum opposuit, qua in re, non solum est Mathematicus excellēs, verum etiam plusquam diuinus. Qui enim nec Lilium nouit, nec Gregorio cognitus vnquam fuit, Lilianum tamen, & Gregorianum Calendarium cum principio anni nouo, quod neuter vnquam somniauit, in lucem protulit: vt vere vterque posset dicere, ὡς πολλά μου κατεψεύδετο;

Et profano anni assumpto principio, principium à Patribus Nicænis ex lege Dei præfinitum.

De anni etiam principio satis dixi: quod profanum Vieta nec debet dicere, nec putare; si ita nominare & existimare vult, vt sancta Ecclesia Catholica existimat, & nominat; quæ eo semper est vsa,

vsa, & à profanis suo sancto vsu secernit, & hic etiam illud è sacris locum habet, quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris. *Nec ipse principium à* Nicænis *Patribus, ex Dei lege præfinitum inducit, sed nouum inauditumque in Ecclesia, quod nuper ex sui Computi lege confinxit,* ἐκ τῆς λεωφόρου βαδίζων.

Ex quo sequuta est consentanea Epactarum ordinatio, ac recta, & æqua mensium partitio, Neomenia paschali cyclum inchoante, & ab ea reliquis anni Neomenijs legem, vt decebat, secundum diuina Patrũ decreta, accipientibus.

Atqui liber Explicationis Calendarij docet, quam dissona Epactarum ordinatio ex initio anni Vietæ nouo oriatur. Quod si adeo certus est, vt præse fert, de sua recta Epactarum ordinatione, quid timet Clauij refutationem? Qui videt planè à se quippiam demonstratum, contra sentientium, ac disputantium argumenta etiam amat. Parcius igitur & se iactet, & aliorum nomini detrahat maledictis. nihil veritate robustius, atque adeo securius. ipsa se prodet, ac tuebitur.

Prolato ea de re libello, & auctoritate regia summo Pontifici exhibito, sub titulo relationis Calendarij vere Gregoriani ad Ecclesiasticos Doctores, quorum iudicio, & censuræ me, meumque scriptum submisi.

Hic multa sunt, quæ Vieta, vt opinor, si reuocari facta, ac dicta possent, nec facta, nec dicta vellet. Quæ enim erant partes hominis prudentis, ac pij, si quid super Calendario haberet, quod in commune proferendum putaret? tum maxime, cum omnes Catholici in Calendario iam restituto acquiescerent, & illud vere Gregorianum, vt est, putarent? Nonne prius sua consilia debuit aperire Pontifici, quam vllo ea titulo notare? Dum Pontifex ea cognosci, & examinari iubet diligenter, ac diu, vt decet, in re tanta post correctionem adeo recentem, ne Pontificijs decretis vlla poßet leuitatis inhærere suspicio, nonne expectare consensum Pontificis debuit, antequam imprimeret? Esto hic errauit, quid deinde? Ait exhibitum libellum fuisse Pontifici. fac exhibitum fuisse, nonne dum Pontifex responderet, interim contineret cæteros? Si quid erat noui moliendum, necesse erat Calendarium, quo nunc Ecclesia *vtitur, abrogare, approbari Vietæum, ac*

promulgari, vt perturbatio nulla eßet. Atqui Vieta non modo antequam eius libellus ad manus, sed omnino antequam eius consiliorum ullus rumor ad aures Pontificis perueniat, nouum Calendarium cudit; titulo Calendarij vere Gregoriani inscribit, imprimit, atque euulgat, & Gregorij diplomate armat. Qui sic agit, videturne se Doctorũ Ecclesiasticorũ iudicio, ac censuræ submittere? Percommode etiam id appellat scriptum, quod impresserat: vt si vellet supprimere, non posset. nonne hoc est Pontificem ludere, & omnia perturbare? vt duo Calendaria in Ecclesia inter se valde discrepantia & contraria, & vtrunque cum Pontificio diplomate circumferatur? Vtrum sequen[illegible] fideles? Gregorianum, an (vt ait hic) vere Gregorianum? Quid est vere Gregorianum? Illud ergo, quod Ecclesiæ à Gregorio propositum est, & quo vsa est adhuc Ecclesia, hodieque vtitur, est falsò Gregorianum? Stultissimus igitur Gregorius, cæci qui consequuti Pontifices, & selectissimi illi Mathematici falsi, & fraudulenti; cuncti mortales, præter Vietam, σκιαὶ ἀΐσσουσι, Denique quæro ex Vieta, qui cum citet leges, & canones, non ignorabit, quod sit iudicium in eos constitutum, qui Pontificias literas supponunt, quid intersit inter eius crimen, qui falsum diploma subijciat, atque eius, qui vero abutatur, ad suam voluntatem, inscio, inuitoque Pontifice.

Non autem erat æquum indicta causa reum condemnari.

Postquam emissus liber in vulgus est, si condemnatur, numquam is indicta causa condemnatur. Ipse enim causam & pro se, & quod hic homo nollet) contra se dicit: idem sui patronus, & accusator; idem testis vtramque in partem.

Itaque libelli mei copia facta Clauio à biennio est.

Et quidem impressi bonis characteribus, cum titulo Calendarij verè Gregoriani, & cum Gregoriano diplomate, quod vt vidit, exhorruit: quamquam non à biennio, vt Vieta ait, sed paucis ante mensibus copia facta est.

Quæ igitur Clauij partes erant æqui iudices?

Pronunciate quiqui estis æqui Iudices; Clauij, qui Clementis 8. iussu explicationem Calendarij veri, vereque Gregoriani scribebat, quæ partes erant in causa, (vt Vieta optime nouit) publica, in qua

de my-

de mysterijs nostræ religionis agitur, & Reipublicæ Christianæ concordia, & diuina summi Pontificis auctoritate? Nonne si quæ Calendaria aliunde existerent, honesta facie Gregoriano Gregorij auctoritate aduersantia, ijs personam detrahere? eorum errores coarguere, ac proferre in lucem? Pontificiam auctoritatem defendere? nec Gregorio mortuo, nec Clementi felicissime viuo, nec cœtui fidelium vniuerso sinere imponi? conniti denique, quantum in se esset, vt pax publica, ritus antiqui Ecclesiæ nullo modo conuellerentur? Hæ egregij & Mathematici, & viri partes, id est, Clauij erant: & quidem præstitit plus aliquanto, quam Vieta gratum habeat. sed hunc commune bonum dolori suo præponere æquum est, sibique duntaxat irasci qui inconsideratius abripi se est passus: Clauio etiam gratias agere, qui dedit operam, vt eius peccatum quàm minime noxium esset.

Suumne errorem vltro adgnoscere, & confiteri, in causa præsertim publica, in qua de Mysterijs nostræ Religionis agitur, & Reipublicæ Christianæ concordia, & diuina supremi Pontificis auctoritate? Id quidem ab homine Theologo è Societate Iesu, ὡς ἱερῷ τὴν τέχνην ϗ τὰ ἤθη, sperandum maxime videbatur.

Quem quæso errorem Clauius agnosceret suum? Multa edidit in lucem, si qua in re non collimauit, gratiam certiori ingenio habebit. Calendarium Clauij quis vidit! Extat eius quidem Apologia pro Calẽdario Gregoriano contra Mæstlinum Hæreticum; & Castigatio in Iosephi Scaligeri Castigationem. In his vbi attulit sua, si quid minus rectè docuit, doceat Vieta, & vltro agnoscet Clauius errorem suum. Desinat tamen Gregorianum Calendarium, quasi Clauij esset, exagitare: memineritque religionis, concordiæ publicæ, Pontificiæ auctoritatis. Verum (vt sæpius dixi) intelligit homo cuiuscuius rei cupidus, obtrudi Vietæum non posse Calendarium, nisi Gregorianum extrudatur. Palam cum Gregorio pugnare non audet, videtur tamen sperare, vulnerari posse Pontificem per Clauij latus.

Sed quocumque res euadat, vix eo adducimur, vt condemnemus nostra, probemus autem aliena. Rapimur omnes φιλαυτίᾳ quantamcumque simulemus sanctitatem, & qua possumus arte, veritati vim facimus, ne vinci vllo modo videà

mur. etiam ſapientibus cupido gloriæ nouiſsima exuitur. τὴν κενοδοξίαν ὡς τελευταῖον χιτῶνα ἡ ψυχὴ πέφυκεν ἀποτίθεσθαι.

Bene eſt, quod ſe non excludit ex hominum numero. Cogitet igitur Expoſtulator, vtrum vero ſimilius ſit duci φιλαυτίᾳ, eumne, qui in Calendario quidquid egit, nihil egit ſua ſponte, nihil ſolus, nihil temere, ſed iuſſu Pontificum ſummorum: in conſilio ſapientiſsimorum hominum: ſumma cum prudentia, & cautione, vt nihil dicam de homine ipſo, plane ἱερῶν τὴν τέχνην καὶ τὰ ἤθη, cuius perſpecta annis plurimis eſt in vrbe tanta rerum ſcientia, nihilo minor moderatio; ac pietas: An eum, qui ſeſe inferat, nullius iuſſu, aut hortatu, ad quem id pertineret? ſolus ſecum quædam commentus, non adeo bonis artibus impreſſit primum: mox etiam præcipitanter euulgauit: poſtremo, cum, ea ne refutarentur, metueret, nouum hoc famoſæ Expoſtulationis genus euomuit?

At pertinuiſſe ad Clauium in eo, in quo conſtitutus eſt, reatu, recriminatione vti, id vero nemo iure dixerit. Ait enim lex, ait Canon. Neganda eſt accuſatis licentia criminandi, priuſquam ſe crimine, quo premuntur, exuerint, ſecundum ſcita veterum Iuris auctorum: ſed neque potuit is Doctor in re propria licentiam ſibi tribuere ſententiæ. Vetat enim Rubrica, Ne quis in ſua cauſa iudicet, vel ius ſibi dicat.

Non poteſt niſi prudentiſſimus vtroque in Iure videri, qui Canones, & rubricas ita opportune habet in promptu, ſed nolo ego ineptus eſſe in nugis.

Nulla tamen diuini, & humani Iuris habita ratione, Clauius calumniatur, vt meo nomini, & famæ apud ſummum Pontificem detrahat.

Vt diuini humanique Iuris ratio poſtulabat, ſine vlla contumelioſa Expoſtulatione, & calumnia, Calendarium Gregorianum, quod opere publico accuſare Vieta ſibi fas eſſe duxit, publica reſponſione Clauius putauit ſibi licere defendere. quæ lis non rubricis, & Canonibus, ſed Aſtronomico calculo decidenda fuit. Neque vero is eſt Clauius, qui de cuiuſquam nomine, ac fama quicquam velit detractum;

neque

neque is Pontifex, qui aures detrahentibus prabeat. Quo loco non cogitat Franciscus Vieta, si à se vnquam accusatus est Christophorus Clauius, nunc accusari Clementem viij. qui cum solus huic iudicio debeat praeesse, sinat Clauium per contemptum diuini humanique Iuris recriminatione vti; & in re propria licentiam sibi tribuere sententia.

Pluribus autem, qüas ad plures conscribit, literis significat, se meum libellum plane refutasse in libro nouæ restitutionis Kalendarij aliquando, si Deo placuerit, in lucem emittẽdõ.

Negat Clauius, à se literas hac de re vllas ad quempiam scriptas, nisi vnas ad Doctorem Adrianum Romanum, qui rogauerat, quid ei de Calendario Vieta videretur. Neque crimen fuisset id scribere, à se factum, quod summa cum laude fecit in eo libro, qui (nescio an Vieta) sed Deo tandem placebit, vt in lucem emittatur.

Quæ ista contumelia est Claui, quæ insolens, & vana iactantia? An ideo si conatus es, vt pro tuo Iure potes, meum libellum refutare, tu refutasti? Prodeat conatus ille tuus, & ego volente Deo, eum infringam cras, atque hodie.

Bona verba Francisce, non hæc in angulo loqueris, sed omnium offers auribus atque oculis, quid putas de te existimaturos homines, qui nouere Clauium? (qui autem non nouere?) dum te vident homini moderatissimo, & sacerdoti, (retorquebo in te tua) tanta cum insolentia, vanitate, iactantia, contumeliam dicere? Ille eius conatus prodibit, effringe tu vel hoc momento, si tantum potes; vel si non hodie, crasue potes, infringe perendie, alio, atque alio die, anno, seculo. Deum habebis volentem, si bonum quid voles.

Non is est ordo Iudiciorum, & processus. Te falsum Mathematicum, si quidem Mathematicus es, demonstraui; & falsum Theologum. Itaque quando te reum peragere consilium est, dicenda tibi causa est iuxta formam Constitutionum, non loquendum ex plaustro. Et si τεκμηρίοις meis te

conuinci neges, paralogiſmata mearum demonſtrationum coram Iudicibus, in quos conſenſum eſt, detegenda, & indicanda, priuſquam eorum iudicio abſoluaris. Ante vero abſolutionem nullius ſunt momenti ἀντικατηγορίαι καὶ ἀλαζονεῖαι tuæ.

Vter Theologus, ac Mathematicus falſus ſit, Vieta an Clauius, aliquanto apertius, luculentius, & humanius liber Explicationis Calendarij, quam hic Vieta demonſtrabit. Ex quo item manifeſte apparebit, quam abſurda ſint Vietæa τεκμήρια, *quamque firmæ, cuiuſque momenti Clauij ſint rationes, quibus ea refutantur, Vter vero loquatur ex plauſtro, quin potius,* ὅλας ἁμάξας βλασφημιῶν κατασκεδάσῃ *liberalis hæc Expoſtulatio loquitur. De Iudicibus, cauſæque dictione non addo verbum, ſententia ab idoneo Iudice feretur. cæterum & hominum genus totum Iudex eſto.*

Et quæ te de libro nouæ reſtitutionis Calendarij noua ſollicitudo tenet, cum ſit is iam à me editus, qui vel à die diplomatis locum, vt par erat, & vim obtinet.

Vix duobus ab hinc annis editum Vietæum Calendarium eſt, diploma iam viginti. A die igitur diplomatis, Vietæ opus, id eſt, duo de viginti annis antequam eſſet, vim obtinuit. Quis neget locum habuiſſe antequam eſſet, quod poſtquam cæpit eſſe, nullum habet? ex eo genere rerum, quibus optimum eſt non naſci, proximum quam citiſſime aboleri.

Tua, quam meditaris, editio intempeſtiua eſt, & aſpernanda deinceps, vt falſa, & plagiaria. Falſitatem vel repetita dies arguet. Plagium meus liber, mea, inquam, relatio Calendarij vere Gregoriani firmamentis Theologicis, Politicis, & Aſtronomicis vndique muniti. δὶς καὶ τρὶς τὰ καλά. Sed cum alienum ius præripere, tibi ſit animus, & conſilium, non tuum eſt, Claui, αὖθις ἀριζήλως εἰρημένα μυθολογεύειν.

En hominem de ſe humaniter ſentiẽtem, cui meritò liceat φιλαυτίαν

&

& ἀλαζονείαν notare alienam. In manifestis deprehensus erroribus est Astronomicis, peruertit ritus, qui ad hanc diem in Ecclesia inde usque ab antiquissimis temporibus viguere: contra pacem Reipublicæ aperte facit, & ait, Δὶς καὶ τρὶς τὰ καλά, vt scilicet qui vellent dicta dicere in eum, qui & Theologicas, & Politicas, & Astronomicas res peruerteret, haberent in proximo materiam, in locum quem male occupat λ, tantum κ, inserto. De Plagio verò quid ait? Vere ne suspicatur, Clauium sibi præclara illa dogmata suffuratum? atqui illa, Δὶς καὶ τρὶς καλά! Edet igitur Clauius in lucem, si non sua, tamen bona. Verum cui sano occurrat huiusmodi plagij suspicio, cum iam diu omnibus notissimum fuerit Clauium in Explicatione Calendarij Gregorij versari, & plurimi norint, eam, priusquam Vieta appareret, fuisse absolutam, etiam tum fuisse edendam, nisi ipse fecisset, cur aliquid videretur in eius commendationem addendum: quin etiam illud docti iudicabunt, qui & Apologiam Clauij iam diu editam; & quæ inde Vieta in suum Calendarium transtulerit, facile animaduertent; vter, Clauiusne, an accusator sit plagij reus. Nam & æquationem Solis in quadringentesimum annum, & æquationem Lunæ in annum trecentesimum, cum cautione in vigintiquinque centenarijs adhibenda; Denique Epactarum Cyclum perpetuum, quem noster Clauius primus in Calendario, quod Gregorius Pontifex emisit, ex Lilij tabula expansa coactum in summam, ac breue cōpendium contraxit, & in sua contra Mæstlinum defensione, ac tandem in Explicatione Calendarij repetiuit; fortasse verè non suspiciose quis dixerit, è Clauiano fonte Vietam deriuasse ad irrigandum hortulum suum: cum omnia hæc Clauius Vieta prior in lucem ediderit. hoc vel repetita dies arguet. Nec vero cuiuspiam Ius præripere fuit animus Clauio, aut consilium, sed Iure sibi iussu Pontificis concesso Explicationem Calendarij suscepit, atque perfecit. Quod si nihil peccasset Vieta, non tamen persuadere sibi deberet, fontem à se ingeniorum exhaustum fuisse: quandoquidem multum superfuit post Platonem Aristoteli, post Aristotelem alijs multis, nec minus in Mathematicis rebus numerosa est præstantium hominum virtus.

Odium autem Pontificium, quod vt in me concites, mala arte eniteris caue sis, ne in te potius sentias exacerbari. Οἱ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων, Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.

Veretur ne arte cuiuspiam mala immerito sit odio Pontifici, cum ipsemet

ipſemet fecerit, quare ei merito eſſe odio debeat. Etenim in cauſa Religionis, & publica, & in qua de ſuprema ſummi Pontificis agi auctoritate profitetur; id auſus eſt, vt dedita opera tentare Clementiam Pontificis viſus ſit; eiuſque in ſe odium iuſtiſſimum concitare, quod ne nunc quidem exacerbare ceſſat, dum Expoſtulationes huiuſmodi ſpargit. Audite æqui iudices, & conſiderate, quo pertineant, quæ ſubijcit.

Quid enim ſi proteſtantes veram anni rationem, quam ſyncere ex Gregorij mente retuli, amplectantur, eamque à ſe, non à ſummo Pontifice adgnoſcant?

Quærit quid ſit futurum, ſi Proteſtantes relatam à ſe anni rationem recipiant. facile eſt dicere: recipient, qui ſacroſanctum Chriſti Euangelium re vera non recipiunt. ſed Vieta, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων. ὅσσης μὰ τ' ἀκίνητα διὰ φρενῶν φράσαι. Qui conuenit in tali negotio vllam facere talium mentionem? Clauio an Pontifici minitaris? fac boni aliquid inueneris, eò ne inueniſti, vt hoſtes armares? Non ſemper quamuis in bonum, quæ à bono fit, mutatio eſt laudabilis. Itaque quod elaboraueras, debuit a te ſupremo ſacrorum Antiſtiti offerri, vt is ſi videretur, quomodo, quando videretur, proferret: non autem repente in vulgus ea ratione emitti, vt impia Hæreticorum diſſidia enutrires. Quo tandem hæc verba nunc pertinent, nonne vt occaſioni imminentes omnia incendendi oblatæ à te facis admoneas? Sed illud eſt commodi, quod iſta fax plus habet fumi, quam lucis. Tu ſcilicet ſyncere anni rationē ex Gregorij mente retuliſti, qui Calendario Gregoriano omnino contrarium opponis tuum? Agnoſcant igitur quātumuis à ſe Vietæam reſtitutionem Proteſtantes. Nam falſam, & Eccleſiæ aduerſariam ritibus, à Pontifice nemo poteſt agnoſcere. Quid tum tu? (nam te pium exiſtimo) nonne malles nullum tibi fuiſſe ingenium, quam id fuiſſe, quo pro nequiſſimis deſertoribus contra Dei Eccleſiam militares?

Cui tam obſtinate falſam tuam, & præterea abſurdam, & prodigioſam tribuis, itaque auctoritatem defugiat, immò vero te falſum Procuratorem, & defenſorem is aliquando redarguat?

Vrget conſtanter, ne dicam, obſtinate propoſitum. Pergit Calen-

dario

dario Greg. sapientissimis Viris, qui cōfecere; ijs qui conficiendo præfuere: Pōtificibus qui approbatū Ecclesiæ proposuere. Principibus, ac Rebuspublicis, & Populis omnibus, qui recepere, Clauij nomine maledicere. Enimuero periculum est, ne Pontifex recepto à Protestantibus Vietæ Calendario ab ijs discat veros Ecclesiæ ritus, & Clauium veluti falsum Procuratorem, & defensorem, tandem aliquando redarguat; tum scilicet, cum Calendarium à Protestantibus Petri successor acceperit, & ab Hæreticis Christi Vicarius didicerit, quo Ecclesiam errantem corrigat. Prò Deus immortalis, nunquam id venerit in mentem Vietæ dicere, quamuis dicat.

Annum correxerat Iulius Cæsar, idemque Magnus Pontifex. Cum autem Iulianam anni ordinationem sacerdotes exequerentur male, errorem sustulit Augustus Cæsar, idemq. Magnus Pontifex. Quo nomine, non minor ei, quam Iulio decessori, gloria tributa est. Magna Magni Gregorij circa anni restitutionem gloria. Sed non minor Magni Clementis, cum te male feriatum computatorem, tuasq; falsas periodos, & hypotheses in constituendo anni principio legi diuinæ repugnantes, reiecerit, & legitimam diplomatis Gregoriani exequutionem Breui Apostolico edixerit. Etsi, ne id obtingat, os Pontifici ad tempus præsens oblinas, rebus serenis tenebras obducens, ϰ̀ βαδίζων, ὡς ὄνος, εἰς ἄχυρα τραγημάτων: at te vnum exlegem, vt ad tuas calumnias redeam, nemo feret.

Non est, quòd inepta eruditione Romanis Pontificibus illudas. quæ, rogo, Magna Magni Gregorij circa anni restitutionem gloria, si corruptum Calēdarium auctoritate Pontificia promulgauit? Quo pacto non minor Magni Clementis, si ad præsens tempus oblini os sibi à Clauio, & rebus serenis tenebras obduci in causa religionis, & publica; & Ecclesiā in errore patitur permanere, quoad Magistros habeat Protestantes? Est sua, est vtrique Pontifici vere Magno, & aliunde multis modis, & hinc solida synceraque gloria. Gregorio, quod Calendarium restituit: Clementi, quod à te destrui non sinit. Nam pro iniquissima contumelia, hoc tantum respondeo, & amice moneo. Vieta non rectam insistis viam: apparet te esse commotum:

apparet

apparet esse intemperantem, praeferocem, contemptorem. Tu quidem eruditus es, nosti quam celebre sit, εἴδωλον τοῦ βίου *esse sermonem. Quid oportuit huc scomma intrudere? An mihi, si sales amem amariores, in te, qui spondes ægrotantem annum mox melius tua opera habiturum, auspicium non commode suppeditet Aristophanæa auis? Sed ego malo te, postquam deferbuit impetus, nunc tandem à te ipso reprehendi.*

Tu nisi monitus resipiscas, crimina, quorum reus es, necesse habes diluere, & interea Cōstitutionibus Ciuilibus parere.

Nemo est bene sentientium, qui Clauium vllius reum criminis putet: quin potius ei debere se omnes multum profitentur, quod Calendarium Gregorianum explicat, & quæ in illud vel impie, vel temere obiecta sunt crimina diluit prudenter, ac piè. Neque vlla est Constitutionum Ciuilium, neque vllus Canonum, cui non paruerit, nullum vnquam Pontificium diploma attrectauit; nullum sine Pontificia auctoritate de rebus ad Religionem spectantibus librum euulgauit: nihil denique eorum vnquam cogitauit, quæ Vieta, postquam fecit, ἐκτραγῳδίζει, *& minitatur etiam ijs, quibus minime deberet.*

Sed vos obtestor, Venerandi Patres, & Antistites è Societate Iesu, vestra in vestrum collegam auctoritate de eo inquirite, causaque cognita, ἢ χαμόθεν, ἢ πρὸ βήματος, Omnino pertinaciæ suæ, & liuori obsistite, ne cum suis falsis, & infelicibus Apologeticis de Apostolica Sede quàm male meritus, is solus in causa sit in vestri Collegij contumeliam, & opprobrium, cur ab omnibus gentibus, quæ Romano Kalendario solebant vti, idem felicissimis Gregorij xiij. auspicijs restitutum non recipiatur. Sit sane κακόδοξος ἐν ταῖς ἀδιαφόραις, sed esto ὀρθόδοξος ἐν ταῖς ἱεραῖς καὶ ὁσίαις.

Pro commonitione, & obtestatione hac, equidem credo Patres, & Antistites è Societate Iesu, vt sunt viri optimi, gratiam habere monitori: mihi tamen, qui rem interpretor, vt est, non obtestatio hæc videtur, sed contumelia. Quid ait Vieta? quid opus hac obtestatione fuit? Putasti ne fore, vt viri prudentes, ac Religiosi, plus crederent susur-

ris